

Moji znanci.

(Spisal *G. Flori.*)

(Konec.)

V.

Njeseni, ko je zorel kostanj in se luščil iz bodečih ježic, ko je venela in se sušila gosta trava ter odpadalo prvo listje raz drevje na tla, tedaj se je zdelo Gabrovemu Tončetu v gozdu najlepše. Ali ravno na tem najljubšem kraju je nekoč zadela tega mojega znanca neprijetnost, katere ni mogel nikdar več pozabiti. Le poslušajte.

Solnce je že stalo precej visoko nad gorami in sijalo skozi jesensko meglo, ko je Gabrov Tonče, mal, droben deček, nekega jutra stopil na prag domače hiše. Knjige je imel v torbici, ki mu je visela preko rame, in velik kos kruha je tiščal v žepu. Namenjen je bil v šolo.

„Mati, sedaj grem; mislim, da je še dovolj zgodaj. Ali je že zvonilo sedem?“

„Ravnokar je odzvonilo, ali nisi molil? Le brzo moli, potlej pa pojdi in glej, da ne bodeš zopet zaprt, kot zadnjič!“ se je oglasila mati, bolj visoka, močna žena, stoječa pri odprti omari sredi veže.

Tončetu ni bil ljub ta opomin. Res je bil zadnjič zaprt, ali zakaj? Tovariša, ki sedi poleg njega, je prijel za lase, in to ne brez vzroka. Bil je ravnoprej vprašan računstva, in ni vedel natančno, kolikokrat je 7 v 19, a tovariš mu ni hotel povedati. Ni li bil torej opravičen v tem slučaju opomniti svojega sodruga, da je dolžnost vsakega kristijana svojemu bližnjiku v nadlogi in stiski priteči na pomoč z dejanjem in tudi s svetom in z dobro besedo, ki mnogo zaleže, kadar je izrečena na pravem mestu. Tonče je bil o tem popolnoma prepričan. In ravno danes ga je zopet silno skrbelo, kako pojde z računstvom. Imel je doma izvršiti nalogo, ali ni se je bil niti dotaknil, in zato je nekako potrto in zamišljeno stopal po poti, ki je vodila proti šoli.

„Holá, Tonče, kam si se namenil s tako skesanim obrazom in s takšno butaro knjig; pa menda saj ne misliš iti v šolo po par zaušnic?“

Tonče je pogledal okrog sebe, da bi videl, kdo ga tako lepo nagovarja, in opazi svojega znanca, Lušinovega Janeza, ki je stal za bližnjim drevesom in se hudomušno režal. Janez ni bil v vasi na najboljšem glasu; preveč je bil znan in razovpit kot nagajivec. Vrh tega že par let ni hodil v šolo, dasi še ni bil opravil sv. obhajila, in ni znal niti čitati niti pisati. Ali Tonče se ga je danes prav razveselil, dasi se mu je bil zadnjič jako zameril s tem, ker mu je raztrgal pisanko in je moral v šoli zaradi njega celo uro stati v posmeh vsem součencem. Ali danes ga je bil res prav vesel, nasmehnil se mu je in rekel:

„Ne vem, ali bi šel, naloge nisem napravil!“

„Kaj, nadloge nisi napravil? No, nadlog le nikar ne delaj, teh je že tako preveč na svetu.“ Janez je postajal vedno hudomušnejši.

„Ha, ha, ha, ne nadloge, naloge nisem napravil!“

„A tako, naloge torej, in sedaj se bojiš učitelja, no prav! Veš kaj, nikar ne hodi v šolo, pojdi z menoj, greva v gozd. Znaš, kostanj je dozorel, in kar cela prgišča se ga usipljejo na tla, in po tleh ga je na kupe. Pojdiva gori nad Rjavo-drčo, tam vem jaz za prav debelega.“

„Ali nikomur ne pravi, da nisem šel v šolo, ker doma bi me ne pustili v gozd.“ Te besede je Tonček izpregovoril, ko je že krenil s pota in se oziral proti gostemu drevju, ki je stalo za vasjo.

„Ah, kaj se bojiš, le meni zaupaj! Kaj imaš pa tukaj?“

„Kos kruha, mati so ga mi dali, da bi ne bil lačen v šoli.“

„Daj ga meni, jaz danes še nisem jedel ničesar in potem gotovo ne povem nikomur, da si šel z menoj!“

„Le polovico, če hočeš, več ga ne dam!“

„Rajši mi daj vsega. V gozdu dobiva kostanja, mnogo kostanja in potem bodeva lepo zakurila in

kostanj spekla. Ti ne veš, kako ga znam jaz lepo peči! Ti daš zdaj meni ves kruh, in potem bode ves kostanj tvoj, še pojesti ga ne bodeš mogel, in kako bode sladek kot med, prav kot med, ah!“ In Janez se je pogladil z roko po trebuhu in cmaknil z jezikom, kot bi hotel s tem pokazati vso nedosežno sladkost in dobroto kostanjevo.

In Tonče je bil zadovoljen, vesel in srečen; podal mu je kruh, skril torbico s knjigami v bližnjem grmu in se napotil oprezno z Janezom proti gozdu.

Sola mu niti na misel ni več prišla, po glavi mu je šel le kostanj, debel ko jabolka, sladak kot med, in v duhu je videl pred seboj plamteti ogenj, in v njem se peče in poka kostanj, in kako lepo diši! Po poti mu je pravil Janez o svojih namerah, kaj misli na jesen še vse početi. Napravil bode puško, toda ne iz bezga, temveč pravo, pravcato puško, s katero bode lahko ustrelil ptiča. Pripravljeno ima že vse: pločevino za cev, svinec za krogle in smodnik. Izdelal bode tudi par zapadnic, v katere bode lovil po zimi senice, ščinkovce, šmarnice in druge ptice. Tončetu je obljubil, da mu napravi kletko in vjame lepega ščinkovca, ako mu bode dal za to vsaki dan kos kruha.

Mej takšnimi pogovori šta prišla v gozd. Po tleh je bilo nastlanega že mnogo listja, rumenega in velega, in drevje je bilo že na pol golo, le smreke so stale tu še v svojem popolnem krasu, lepo zelene in sveže so se dvigale v zrak in se gibale ponosno v vetru sem in tje. Prišla sta do ogromnega kostanjevega debla; imel je dva vrha in širil dolge veje, poraščene z zelenim mahom na vse strani. In koncem vej sta opazila nekaj bodečih ježic, napol razprezanih in napolnjenih s kostanjem, Janez si je odrezal dolg leskov drog in pričel ž njim udrihati po vejah, a Tonče je splezal na drevo in pričel tresti.

Ježice so cepale na tla in to je spravilo Tončeta popolnoma iz uma; vesel nad tolikim vspehom je vriskal in pel, se popel na najvišji vrh in drzno stopal po vejah. A spodaj je našel Janez torišče svojemu delovanju; nekaj časa je pobiral po tleh kostanj, ga luščil iz ježic, in nekaj časa opletal z drogom po kostanju.

„Tonče, le dobro potresi in zlezi še na drugi vrh; vidiš, kako je še poln!“

„Tako j grem, takoj, uh, kako mi je vroče!“

Janez je imel ravno drog v rokah in mlatil ž njim po vejah.

„Pazi, pazi, da me ne vdariš; sedaj-le bi me bil že kmalu zadel!“

„Ah, kaj se tako bojiš, saj vendar nisem slep! Potresi vendar tisto-le vejo poleg sebe Vidiš, koliko je na nji. Ne moreš? Čakaj, udarim jaz z drogom!“

„Počakaj . . .!“

Toda drog je že priletel, upognil vejo in zadel tudi Tončeta ravno na roko, s katero se je oklepal vrha. Izgubil je ravnotežje, zdrsnil raz vejo in se zatrkjal navzdol. Ni imel časa premišljevati, kako bi se rešil, le Janezu je kriknil: „Pomag — —!“ in v glavo mu je šinilo: „Zlomim si nogo, ali se še celo ubijem!“ V hipu ga je prevzel kes, globok kes, zakaj je delal proti volji roditeljev in učiteljev. Njegov drug pod kostanjem je ostrmel ob pogledu na tovariša, a takoj nato se je zavedel in skočil proti kostanju, kot bi hotel onega uloviti. Ali tega ni bilo treba.

Tonče se je k sreči vjel z nogo v veliko rogovilo, kjer se je deblo cepilo v dva dela, in obvisel. Brzo se prime z roko bližnje veje, se vzbne kvišku in izvleče nogo iz razpoke. Par trenutkov nato je bil, še vedno od strahu drhteč po vsem telesu, solznih očij in jecljavega glasu, na tleh. Drugega se mu ni pripetilo, le v komolec na roki se je vdaril in koža na nogi mu je bila obdrgnjena.

„Ha ha! To je pa bila hitra vožnja, kaj ne, Tonče! Kaj takšnega se pač nisi nadejal!“ Janez je bil takoj prost vsacega strahu, veselo se je smejal in bil z rokama ob kolena.

„No, da si se le vjel, to je bilo dobro! Ali meni se je zadnjič drugače pripetilo, ko sem lovil veverico po onem-le hrastu. Veja pod nogami se mi je odlomila, in jaz sem cepnil na tla, na trde korenine, da nekaj časa niti sopsti nisem mogel. Glej, tu na čelu, kamor sem se bil vdaril, imam še zdaj liso!“

Tonče se je kmalu oddahnil, strah mu je pošel, ali prejšnja srčnost se ni hotela povrniti. Na kostanj ni hotel zlesti v drugič, zato je začel pobirati pod drevesom, ali našel ni mnogo — vse je bil že pobral Janez. In ko ga je opomnil, naj si razdelita kostanj, mu je odgovoril Janez:

„Tega sem nabral jaz, ta je moj; zase ga poišči sam! Le poglej, kaj ga še leži po tleh, ježice vse polne!“

„Seveda, vse je prazno, nikjer nič! A poprej si mi obljubil, da bode ves moj, in da zakuriš in mi ga celo spečeš!“

„No pojdi po drva, pa zakuriva! Mej tem bodem jaz nagra bil suhe trave in listja, da se bode ogenj rajše prijel.“

Tonče je odšel po suhe hoste, hodil po bregeh sem in tje, gori in doli; ko je imel nabranega za polno naročje, se je vrnil h kostanju, ali Janeza ni bilo nikjer. Pričel ga je klicati, ali zaman! Vse je bilo tiho, le jeka mu je odgovarjala, kot bi se mu hotela posmehovati: „Janez, kje pa si?“ — Janez, kje pa si—i—i!“

Nikjer nikogar, sam! Polastila se ga je silna otožnost in velik strah. Moj Bog, kaj je storil! Ne, da bi šel v šolo, se je šel potepat v gozd! Ah, če bi mati izvedeli, kako bi bili žalostni vsled njegove neposlušnosti in jezni; kako naj si vendar upa sedaj stopiti pred materine oči; vprašali ga bodo, kako je bilo v šoli, če je bil kaj vprašan, in kaj naj poreče. A če bi Janez celo odšel v šolo zatožit ga! Prav nič več mu ni zaupal; koliko sitnostij in težav mu je že povzročil danes! Izpeljal ga je v gozd, kjer bi se bil kmalu ubil, kruh je dal ves njemu, in zdaj mu je še kostanj odnesel! A zdaj je tako lačen, tako silno lačen, in tako zapuščen, osamljen v tem velikem gozdu. Niti tega ne ve, bode li znal najti pot domov! In kaj porekó mati, ko izvedó, in izvedeli bodo gotovo! Ah, kako da se je vendar tako zmotil, da ni uvidel poprej vsega tega!

In Tonče je začel tiho jokati.

„Kaj se je zgodilo?“ se je oglasil v istem hipu na kostanju nad njegovo glavo porogljivo rumeni kobilar.

„Slušal ni, slušal ni!“ mu je odgovarjal drugi ptič.

Ali Tončka je tedaj jezilo vse, prav vse. Moj Bog, sedaj ga še celo ptice zbadajo, nihče ne mara zanj!

Vstal je in pričel počasi iskati izhoda iz gozda.

Dolgo časa je letal sem in tje, navzgor in navzdol. skakal čez trnje, se oprijemal grmovja, predno je našel pot, ki je vodila domov. Ali težka je bila ta pot! Bilo mu je, kot bi nosil pri srcu stot kamenja. Ni se mu dalo naprej, najrajše bi se bil obrnil in odšel v gozd nazaj, ali v želodcu je glad.

Oj, bratci moji, to je Tonče delal naklepe, dobre in lepe naklepe: nikdar več ne pojde v gozd namestu v šolo; računsko nalogo bode vedno izvršil, in učil se bode tudi.

Oprezno in po mišje je prišel do grma, kjer je bil zjutraj pustil knjige. Ali grm je prazen, torbice s knjigami ni nikjer!

Si li morete misliti večji strah od onega, ki ga je občutil pri tem Tonče? Ne, to je nemogoče, to je popolnoma nemogoče!

Groza, knjig ni nikjer! Kako naj pride domov brez knjig, kaj naj ukrene, kaj naj poreče!

Poldne je že davno odzvonilo, ko je Tonče slednjič vendar-le pricapljal domov, žalosten, zmučen, strt, lačen, obupan, ah, moj Bog, pravi, pravcati izgubljeni sin. Mati mu pride nasproti s torbico v rokah.

Oprostite, da vam ne vem povedati, kaj se je nato pripetilo Tončetu v domači hiši prijetnega. Do tu mi je vso povest povedal Tonče sam, a o tem, kar se je potem zgodilo, mi ni hotel črhniti niti besedice. Drugo jesen nato je odšel v mesto, kjer hodi zdaj že v srednješole, piše se Anton Gaber. Morebiti bi vam hotel povedati prizor v domači hiši, meni ga ni hotel. Bog mu oprosti to porednost in neodkritost!

„A kdo je prinesel knjige domov materi?“ sem zadnjič ob priliki vprašal Tončeta, ko sva se ravno spominjala mladih dnij.

„Janez sam; nadejal se je, da dobi od moje matere kos kruha za to; in v resnici ga je dobil.“

„A kje je zdaj? Je-li še živ?“

„Seveda, v gorah nekje služi za hlapca.“

„Tedad te je pa vendar dobro izplačal.“

„Dobro, dobro!“

In smijala sva se oba.

Zdaj pa vsem prijazen pozdrav, Tončetu in drugim
mojim znancem, čitateljem in prijateljem.

Miklavževi darovi.

Jako pogumno,
Gladko, razumno
Molil molitve sem vse:
Oče naš, vero . . .
Vsako, katero
Nikolaj vprašal me je.

Potlej začelo
Se je veselo
Razdeljevanje daril:
Jaz pa v plačilo
In vspodbudilo,
Čujte le, kaj sem dobil:

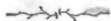
Tukaj konjička,
Tamkaj možička,
Tudi voziček imam.
Niti cesarju,
Niti vladarju
Tega za krono ne dam.

Glejte vojaka,
Tu korenjaka,
Kak se po koncu drži.
Taka hrabrina
In korenina
Bom tudi jaz, se mi zdi.

Štejem na prste
Cele še vrste
Lepega mnogo blaga.
A naštevati
In razkladati
Treba mi tu ni vsega.

Pridni bodimo,
Radi molimo,
Vsak se nas bo veselil.
Kdor rad uboga,
Leta še mnoga
Bode dobival daril.

Fr. Zdravko.

Ej, ti snežec . . .

Ej, ti snežec, snežec beli,
Kaj zavil v sneženi prt
Vse si cvetke, vsa drevesa,
Ki pokrivajo naš vrt?

Ej, ti snežec, snežec beli,
Le počakaj malo me,
Da obujem one škornje,
Ki jih hlapec nosil je!

In da suknjo nase denem
In pa kučmo na glavo,
Potlej pa veliko prekljo
Vzamem v desno si roko.

Ej, ti snežec, snežec beli,
To boš sul dol raz dreves,
Ko bom mlatil in udrihal
Pa smejal se sladko vmes!

Tatjan.

